

Tekijä Maija Astikainen		Työn julkaisuvuosi 2012
Laitos Media	Koulutusohjelma Valokuvataide	
Työn nimi Horticultured Cities		
Opinnäytteen tyyppi Kandidaatin tutkinnon opinnäyte	Kieli Suomi	Sivumäärä 102
<p><i>Tiivistelmä</i></p> <p>Opinnäytetyöni Horticultured Cities käsittelee Euroopan yhteisöpuutarhoja ja kaupunkikasvimaita. Työ koostuu tekstistä ja 40 kuvan sarjasta. Kuvat on kuvattu Lontoossa, Berliinissä, Madridissa ja Helsingissä, ja ne esittävät yhteisöpuutarhoja ja niissä kohtaamiani ihmisiä. Tekstissä käsittelen omaa kokemustani yhteisöpuutarhoista, kuvajournalismia, dokumentaarisuutta taidevalokuvassa sekä puutarhoja aiheena valokuvataiteessa. Lisäksi pohdin yhteisöpuutarhojen merkityksiä ja hyötyjä ja sitä, miten nämä asiat näkyvät omissa kuvissani. Kerron myös omista työskentelymetodeistani ja siitä, miksi päädyin kuvissani tiettyihin ratkaisuihin.</p>		
<p><i>Avainsanat</i></p> <p>dokumentaarinen valokuvaus, kuvajournalismi, puutarhat valokuvataiteessa, yhteisöpuutarha, kaupunkipuutarha</p>		

This garden is not an allotment so we maintain a balance of flowers and vegetables because this garden is a place that people come to especially for the environment, for the green space, the peace, and that tranquility within a city

Martha, Culpeper Community Garden

HORTICULTURED CITIES

Maija Astikainen

SISÄLLYSLUETTELO

9	JOHDANTO
11	KUVAJOURNALISMI, DOKUMENTTI JA TAIDE
	Reportaasi, essee vai kokoelma?
	Kuvakertomuksen rakenteita
	Dokumentaarisuus lähestymistapana
	valokuvataiteessa
	Paikka ja ihminen
	Puutarhat valokuvataiteessa
91	AIHEENA YHTEISÖPUUTARHAT
	Yhteisöpuutarhojen hyötyjä
	Hyvän olon puutarhat
	Kaupunkiviljelyä
	Vihreät olohuoneet
96	PUUTARHOJA KUVAAMASSA
	Näin kuvasin
	Ongelmia ja onnistumisia
99	LOPUKSI
100	LÄHTEET

JOHDANTO

Kuvasarjani *Horticultured Cities* käsittelee Euroopan yhteisöpuutarhoja ja kaupunkiviljelyä.

Tekstissäni tarkastelen yhteisöpuutarhojen hyötyjä ja sitä, miten esitän niitä valokuvissani. Käyn läpi kuvajournalismiin liittyviä termejä ja käytäntöjä sekä sitä, miten nämä asiat näkyvät kuvissani. Miellän kuvani enemmänkin valokuvataiteeksi kuin puhtaaksi journalismiksi. Tästä syystä tarkastelen myös taidevalokuvan dokumentaarisia lähtökohtia ja otan esille omaa projektiani vastaavia kuvasarjoja sekä muiden taiteilijoiden projekteja.

Kuvasin yhteisöpuutarhoja ensimmäisen kerran Lontoossa vuonna 2009. Kyseessä oli kontaktikuvauskurssin tehtävä, jossa piti seurata viikon ajan jotakin tiettyä ryhmää tai henkilöä. Olin ollut jo aiemmin kiinnostunut puutarhoista. Tämän lisäksi minua kiinnostaa kaupunkimaantiede, kaupunkien ongelmat ja niiden ratkaisumallit. En ollut aiemmin kuullut yhteisöpuutarhoista, vaikka olin lukenut urbaaneista kattopuutarhoista, joiden tehtävänä on viilentää taloja kesällä ja lämmittää talvella. Ryhdyin etsimään internetistä tietoa puutarhoista kaupungeissa ja törmäsin käsitteeseen *community garden*. Sille ei ole virallista suomenkielistä nimeä, mutta tässä olen suomentanut sen yhteisöpuutarhaksi. Löysin Federation of City Farms and Community Gardens -yhdistyksen kartan, jossa luetteloiitiin Lontoosta ainakin 50 yhteisöpuutarhaa ja kaupunkimaatilaa (*city farm*). Päätin lähteä kuvaamaan niitä.

Yhteisöpuutarhat voivat olla pieniä metsäpuutarhoja, kasvimaita hedelmäpuineen tai isoja kaupunkimaatiloja. Ne on perustettu paikallisten ihmisten toimesta, jotka myös yhteisönä hallinnoivat niitä¹. Ne toimivat avoimina viheralueina lähialueen asukkaille ja mahdollistavat heille pääsyn luontoon kaupunkiympäristössä². Yhteisöpuutarha eroaa suomalaisesta palstaviljelmästä siinä, että siellä ei välttämättä ole henkilökohtaisia viljelypalstoja, vaan palstat ovat yhteisiä. Puutarhoissa järjestetään myös erilaisia tilaisuuksia, jotka keräävät monenlaisia kävijöitä. Tilaisuudet voivat vaihdella erilaisista kursseista afrikkalaisen tangoiltaan, lukupiiriin, teatteriin, capoeirailtaan tai grillijuhliin³. Ihmiset tulevatkin puutarhoihin eri syistä. Jotkut hakevat sosiaalisia kontakteja, toiset tulevat parantamaan puutarhanhoitotaitojaan, kolmannet rentoutumaan tai saamaan rytmiä arkeensa.

¹The True Value of Community Farms and Gardens 2008, 2

²Berg 2011, 3

³Berg 2011, 19

Kuvasarjani lähtökohdan voi ajatella olevan journalistinen, koska käsittelen kuvissani ajankohtaista ilmiötä. Miellän kuitenkin kuvani osaksi nykyvalokuvataidetta, jonka eräs lähestymistapa on dokumentaarinen valokuvaus. Dokumentilla tarkoitetaan yleensä todistetta tai todistuskappaletta, mutta valokuvaa ei voi pitää subjektiivisen näkökulmansa takia kovin dokumentaarisena. Se on enemmänkin tekijänsä tulkinta aiheesta kuin totuuden näyttämistä.

Reportaasi, essee vai kokoelma?

Journalistisista kuvista voidaan koota erilaisia kokonaisuuksia ja käyttää erilaisia käsitteitä. *Kuvareportaasi* yleisesti on valokuvaajan tai useiden kuvaajien näkemys todellisuuden tapahtumista ja hänen tulkintansa niistä⁴. *Kuvaessee* on tulkitseva, siinä on näkökulma ja se esittää väitteen. Sen kuvilla ei välttämättä ole ajallista, paikallista tai juonellista yhteyttä toisiinsa, vaan ne voivat toimia myös yksinään⁵. Essee on yleensä kuitenkin tarinallinen. Esseemäinen tapa kuvata olikin tyypillinen myöhemmälle, 1970-luvun jälkeiselle kuvajournalismille, joka oli siirtynyt enemmän dramaattisesta ja elokuvamaisesta kerronnasta yksittäisten kuvien teemallisiin kokonaisuuksiin⁶.

Toinen myöhemmälle kuvajournalismille tyypillinen tapa on *kuvakokoelma*. Se on esseetä väljempi muoto, joukko kuvia, joissa kertomuksen rakenne häviää⁷. Omat kuvani määrittelisinkin kuvakokoelmaksi. Niillä ei ole juonellista yhteyttä toisiinsa, ainoastaan muotoon ja paikkaan liittyvä yhteys. Niistä voi löytää henkilökohtaisen mielipiteeni aiheesta, mutta en kuitenkaan halua tuoda sitä voimaakkaasti esiin kuten kuvaesseeissä, joka sisältää useimmiten tekijän selkeän näkökulman aiheeseen. Kuvani ovat toteavia. Haluan jättää kuvien katsojalle tilaa muodostaa oman käsityksensä niistä.

Kuvakertomuksen rakenteita

Kertomuksen rakentaminen on oleellinen osa kuvareportaasissa ja kuvajournalismissa. Narraation rakenteeseen kuuluu viisi elementtiä: kertoja, paikka, tapahtumat, henkilöt ja aika⁸. Kertomus voi olla joko tarinallinen tai löyhemmin muodostuva. Käsittelen tässä oman työni kannalta oleellisia käsitteitä kertojaa, paikkaa ja henkilöitä.

Ihastuin puutarhoihin käydessäni niissä ensimmäisen kerran. Kohtasin niissä rentoutuneita, hyväntuulisia ja ystävällisiä ihmisiä ja koin puutarhat rauhallisena, keidasmaisena ympäristönä keskellä suurkaupunkia. Tunsin myös itse olevani tervetullut niihin. Melkein jokaisessa paikassa minut otettiin ystävällisesti vastaan, juteltiin ja tarjottiin teetä tai kahvia. Ensimmäisten kuvausten ohessa myös haastattelin ihmisiä pienimuotoisesti. Nämä keskustelut vahvistivat positiivista tunnettani. Yksi haastateltavista oli puolalainen, 30 vuotta Lontoossa asunut Miwa, jonka tapasin Culpeper-puutarhassa Lontoon Islingtonissa. Hänen mielestään paras asia Culpeperissa oli juuri se paikan henki, joka toivottaa ihmiset tervetulleeksi. Miwa ajatteli, että ihmiset ovat kuin erilaisia kasveja, jotka tarvitsevat erilaista hoitoa. Puutarhanhoito voi hänen mukaansa olla yksi näistä hoitomuodoista. Miwa oli jäsen Stuart Low Trust -yhdistyksessä, joka auttaa henkistä ahdinkoa ja yksinäisyyttä kokevia ihmisiä. Yhdistyksellä on oma viljelypalsta Culpeperissa, jota Miwa aktiivisesti kävi hoitamassa. Miwa itse koki tärkeäksi sen, että saa rytmiä elämäänsä hoitamalla palstan kasveja, sillä se vaatii häneltä säännöllisiä elämäntapoja. Tämä ja muut käymäni keskustelut vakuuttivat minut siitä, että tässä on jotain, mitä haluan kuvata.

⁴Salo 2000, 81

⁵Salo 2000, 82

⁶Salo 2000, 112

⁷Salo 2000, 119, 121

⁸Salo 2000, 133, alkuperäinen lainaus Prince, 1987; Rimmon-Kenan, 1991

⁹Salo 2000, 133-134

Kertoja kertoo tarinan. Kertoja voi toimia ulkopuo-
lisena kertojana, joka seuraa tapahtumia sivusta, tai
kertomuksen sisältä, yhtenä henkilöistä. Kuvajour-
nalismissa valokuvaajan kertojan rooli on perintei-
sesti ollut yhdistelmä ulkopuolisuutta ja näkymätöntä
osallisuutta⁹. Omissa kuvissani olen kertojana ulko-
puolinen. En osallistu kuvien tapahtumiin, haluan
vain näyttää asioita. En kuulu puutarhojen käyttäjä-
ryhmään, vaikka samaistunkin siihen. Jos asuisin Lon-
toossa ja kävisin säännöllisesti puutarhoissa, kertojan
roolini muuttuisi. Tällöin muuttuisin itse yhdeksi
henkilöistä.

¹⁰Salo 2000, 135

Paikka kertomuksessa voi olla maisema, näyttämö,
tila tai pelkkä tausta tapahtumille ja henkilöille. Kuva-
reportaasi voi kertoa myös vain tietystä paikasta¹⁰.
Omat kuvani ovat kertomusta paikasta ja henkilöistä.
Kuvaan useita eri puutarhoja, mutta paikat voi miel-
tää yhdeksi. Vaikka puutarhat sijaitsevatkin eri kau-
pungeissa ja kaupunginosissa ne ovat pääpiirteiltään
tarpeeksi yhteneväisiä ja samaa tarkoitusta toteuttavia.

¹¹Salo 2000, 142

Paikan lisäksi *henkilöt* ovat tärkeä osa sarjaani. Hen-
kilöt ovat narraatiossa kertomuksen toimijoita, pää-
osan tai sivuosien esittäjiä. Henkilöhahmot voidaan
esittää joko yksilöinä tai tyyppeinä. Tyyppi voidaan
rakentaa joko suhteessa toimintaan tai esittää henki-
lö suuremman ihmisryhmän tyypillisenä edustajana¹¹.
Omissa kuvissani olen halunnut yksilöiden kautta
muodostaa kuvaa ryhmästä, joka puutarhoissa käy.
Ryhmään kuuluvat ihmiset ovat hyvin erilaisia ja tätä
erilaisuutta halusin korostaa yksittäisten kuvien kaut-
ta. Minulle oli myös tärkeää tehdä henkilöistä persoo-
nia, yksilöitä. Siksi nimesin kuvat kuvissa esiintyvien
henkilöiden nimillä. Lähes kaikissa kuvissani henkilöt
ottavat kontaktin katsojaan, katsovat kameraan. Ha-
lusin, että he ovat kuvissa läsnä. Halusin myös samaan
aikaan esittää heidät yksilöinä sekä osana suurempaa
ryhmää. Puutarhojen yhteisöllisyys, sosiaalisuus ja
kävijäryhmän monimuotoisuus näkyy ryhmä- ja toi-
mintakuvien sijaan muotokuvien kautta.

Dokumentaarisuus lähestymistapana valokuvataiteessa

Dokumentarismi ja kuvajournalismi sai vaikut-
teita taidevalokuvan tyyleistä kun kuvajournalismin
luonne muuttui television ja digitaalisen median
tulon myötä¹². Myös taiteessa otettiin vaikutteita

¹²Cotton 2009, 167

¹³Cotton 2009, 184

¹⁴Cotton 2009, 172

¹⁵Cotton 2009, 167-172

dokumentaarisesta kuvauksesta. 1930-luvun Life-leh-
teä ja nykyvalokuvataidetta yhdistääkin sama asioiden
näyttämisen tahto. Metodit vain ovat erilaisia: valo-
kuvataiteilijat voivat ottaa kuvia kuvajournalismille
tyypillisistä aiheista ja esittää kuvat isoina, kiiltävinä
vedoksina galleriassa¹³. Esimerkiksi sotatantereita saa-
tetaan esittää kauniina, rauniomaisina paikkoina ja
epäoikeudenmukaisuuksia kuvata tasaisella, ilmeet-
tömällä tyyllillä. Charlotte Cotton käyttää tästä tyy-
listä nimeä *deadpan*, suomeksi lakoninen valokuvaus¹⁴.
Tyyliä edustaa esimerkiksi Simon Norfolkkin *The First
Safe Place*, jossa kuvat pakolaisleireistä ovat isoja, kiil-
täviä ja kauniita.

Dokumentaariseen kuvaamiseen on tullut epä-
reportaasimainen ote. Enää ei olla tapahtumien
ytimestä, vaan tapahtumapaikalle saavutaan vasta
jälkikäteen. Kuvasarjoja tehdään pitkään, jopa usei-
ta vuosia, ja paikalle palataan useamman kerran.
Kuvaaja viettää aikaa kohteiden kanssa odottaen oi-
keaa kuvaushetkeä¹⁵. Tällä tavoin toimin myös itse.
Kuvasin sarjaani noin kahden vuoden aikana palaten
samoille paikoille useaan kertaan eri vuoden- ja vuo-
rokaudenaikoina. Halusin tallentaa ja näyttää ajan-
kohtaisen ilmiön, jollainen kaupunkiviljely kiistatta
on.

Paikka ja ihminen

Nykyvalokuvataiteessa yleinen tapa tehdä pitkiä kuva-
sarjoja on kuvata paikkaa ja ihmistä Cottonin mainitse-
malla deadpan-tyylillä. Usein taustalla on jokin ajankoh-
tainen aihe, jota halutaan dokumentoida. Useimmissa
kuvasarjoissa, joihin olen tutustunut, toistuu sama kaa-
va. Ei voi oikeastaan sanoa, kuvataanko paikkaa itses-
sään, vai toimiiko se vain taustana kuvattaville ihmisille.
Usein sarjassa on kuvia sekä paikasta että ihmisistä.
Pidemmissä kuvasarjoissa on näiden lisäksi useimmi-
ten erillisiä lähi- tai puolilähikuvia paikasta tai sen yk-
sityiskohdista. Tästä on monia esimerkkejä. Sellaisia
ovat muun muassa Esko Männikön Pohjois-Suomea
kuvittava *Female Pike*, Tiina Itkosen *Inughuit*, kuvia
Grönlannista, tai Joel Sternfeldin *Sweet Earth*, jossa
kuvataan kokeellisia, utopistisia yhteisöjä Yhdysval-
loissa. Koen nämä sarjat muodoltaan yhteneväisiksi
oman sarjani kanssa. Kaikissa on kuvattu sekä paik-
kaa, maisemia että ihmisiä samalla toteavalla tyyllillä.

Puutarhakuvat valokuvataiteessa

Valokuvataiteessa ei ole juurikaan kuvattu puutarhoja. Niitä tosin saattaa esiintyä taustoina muille aiheille, mutta ainoa varsinaisesti puutarhoja käsittelevä ja omaan työhöni verrattavissa oleva teos, jonka tiedän, on Sanni Sepon valokuvakirja *Palsta*. Aikakauslehtien puolella taiteellisempia, tavanomaisista puutarhalehdistä poikkeavia puutarha-aiheisia valokuvia julkaisevat ainakin *Bloom*, *Plant Journal* ja *Wilder*.

Sanni Seppo on kuvannut *Palstassa* suomalaista palstaviljelyä. Kirja on jaettu kolmeen teemalliseen osaan: *maa*, *yhdessä* ja *oma tila*. Kuvien lomassa on pieniä tarinoita. Omassa sarjassani jako on erilainen. Kuvien teema on sama, mutta ne jaotellaan vuoden kierron mukaisesti, keväästä talveen. Palstassa näkyy myös hieman vuoden kiertoa, mutta ei niin selkeästi, kuin omassa sarjassani. Kirjan lopussa on enemmän talvisia kuvia, mutta muuten vuodenajat menevät sekaisin teemojen mukaan. Seppo käyttää kuvissaan erilaisia valoja, kuten minäkin. Se tuo kuvien tunnelmaan vaihtelua.

Seppo on myös kuvannut yhdessä-teeman alle sellaisia kuvia, joita itse halusin välttää: ihmisiä yhdessä tekemässä asioita. Koin itse sen tavan kuvata liian reportaasimaiseksi ja draamalliseksi. Palstan kuvissa ratkaisu toimii ja kokonaisuus pysyy rauhallisena, mutta itse en kokenut tällaista ratkaisua sarjaani sopivaksi. Sepon kuvissa on enemmän tekemistä kuin staattista paikallaan oloa ja kameraan katsomista, kun taas poseeraaminen on tyypillistä omille henkilökuville. Koska Sepon kuvista puuttuu poseeraaminen, yhdessä tekemistä kuvittavat kuvat sopivat myös paremmin samaan sarjaan. Kameraan katsovia henkilöitä on tosin Sepollakin muutamia, mutta enimmäkseen hän esittää ihmiset tekemässä jotain. Palstassa kuvien henkilöt on myös nimetty, kuten minullakin. Se yksilöi heidät.

Brian, Dalston Eastern Curve Garden,
Dalston, Lontoo, 2011

Dalston Eastern Curve Garden, Dalston, Lontoo, 2011

Spitalfields City Farm, Spitalfields, Lontoo, 2011

Culpeper Community Garden, Islington, Lontoo, 2011

Frank, Culpeper Community Garden,
Islington, Lontoo, 2011

Culpeper Community Garden, Islington, Lontoo, 2011

Peter & Kirstie, Culpeper Community Garden,
Islington, Lontoo, 2009

David, Phoenix School Farm, Hammersmith, Lontoo, 2011

King Henry's Walk Garden, Islington, Lontoo, 2011

Lloyd, Tate Modern Community Garden,
Southwark, Lontoo, 2011

Sanessa, Culpeper Community Garden,
Islington, Lontoo, 2011

Culpeper Community Garden, Islington, Lontoo, 2011

Khan, What Will the Harvest Be Garden,
West Ham, Lontoo, 2011

What Will the Harvest Be Garden, West Ham, Lontoo, 2011

Paul, Culpeper Community Garden,
Islington, Lontoo, 2009

Stefan, Forest Farm Peace Garden,
Redbridge, Lontoo, 2009

Maiden Lane Community Center Garden,
Camden, Lontoo, 2011

St. Mary's Secret Garden, Hackney, Lontoo, 2009

La Tabacalera, Embajadores, Madrid, 2011

Ésta es una plaza, Lavapiés, Madrid, 2011

Mirja, Kalasataman kasvimaa, Kalasatama, Helsinki, 2011

Kalasataman kasvimaa, Kalasatama, Helsinki, 2011

Kalasataman kasvima, Kalasatama, Helsinki, 2011

What Will the Harvest Be Garden, West Ham, Lontoo, 2011

La Tabacalera, Embajadores, Madrid, 2011

Emily, Dalston Eastern Curve Garden,
Dalston, Lontoo, 2011

Dalston Rooftop Terrace Garden, Dalston, Lontoo, 2011

Gubsie, St. Mary's Secret Garden, Hackney, Lontoo, 2009

Forest Farm Peace Garden, Redbridge, Lontoo, 2009

Lesley, Forest Farm Peace Garden,
Redbridge, Lontoo, 2009

Keith, Forest Farm Peace Garden,
Redbridge, Lontoo, 2009

Forest Farm Peace Garden, Redbridge, Lontoo, 2009

Allmende-Kontor, Tempelhof, Berliini, 2012

Culpeper Community Garden, Islington, Lontoo, 2011

Anne, Dalston Eastern Curve Garden,
Dalston, Lontoo, 2011

Culpeper Community Garden, Islington, Lontoo, 2011

AIHEENA YHTEISÖPUUTARHAT

Yhteisöpuutarhoilla on useita käyttötarkoituksia. Halusin tuoda niitä ja omia positiivisia kokemuk- siani puutarhoista esille valokuvissani. Kuvasin eri asioita erityyppisillä kuvilla, esimerkiksi yhteisöl- lisyyttä henkilökuvien kautta ja vehreyttä maise- makuvien kautta. Kuvaamisessani toistin kuitenkin samaa metodia, antaen kuville saman muodon.

Yhteisöpuutarhat ovat yleinen ilmiö maailmal- la. Ne hakevat osaltaan ratkaisuja suurkaupungeis- sa yleisesti esiintyviin ongelmiin. Näitä ovat muun muassa viheralueiden puute, ihmisten eristäytynei- syys ja yksinäisyys sekä kulttuurien väliset ristirii- dat. Myös kestävämmän kehitys, terveellisen ruuan hankala saanti ja sen kallis hinta ovat yleisiä ongel- mia suurkaupungeissa¹⁶. Yhteisöpuutarha- ja kau- punkiviljelyilmiö liittyy myös yleiseen ajan hen- keen, jossa arvostetaan luomua, lähiruokaa ja hidasta elämäntapaa (*slow life*). Euroopassa on paljon puutar- hoja muun muassa Lontoossa ja Berliinissä ja ne ovat yleistymässä myös esimerkiksi Espanjassa.

Yhteisöpuutarhojen hyötyjä

Yhteisöpuutarhoissa on todettu olevan monia hyö- tyjä¹⁷. Ne lisäävät ihmisten sosiaalista kanssakäymistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä auttavat heitä solmimaan uusia tuttavuuksia tarjoamalla rauhal- lisen, olohuonemaisen ympäristön, jossa on help- po tutustua samanhenkisiin ihmisiin. Ne tarjoavat ihmisille tietoa ympäristönsuojelusta ja auttavat käyttäjiään saamaan yhteyden luontoon opettamalla kierrätystä, kompostointia, ruokakasvien viljelyä ja luomutuotantoa. Niissä myös edistetään terveelli- sempiä ruokailutapoja paikallisen ruuantuotannon kautta. Ne antavat käyttäjilleen mahdollisuuden kokea turvallisuuden, rentoutumisen, vastuullisuu- den ja onnellisuuden tunteita. Puutarhat vaikuttavat myös positiivisesti paikalliseen talouteen esimerkiksi työllistämällä ihmisiä¹⁸.

¹⁶Berg 2011, 3, alkupe- räinen lainaus Frumkin, 2002; Uzzel, 2002

¹⁷The True Value of Community Farms and Gardens 2008, 4-7

¹⁸The True Value of Community Farms and Gardens 2008, 4-7 ja Berg 2011, 3

Hyvän olon puutarhat

Yhteisöpuutarhat Lontoossa ovat olemassa enemmän yhteisön kuin puutarhojen vuoksi. Ne tarjoavat kolmannen paikan työn ja kodin väliltä, jossa ihmiset voivat kokoontua, verkostoitua ja tuntea itsensä juuri kyseisen asuinalueen asukkaiksi. Dalston Eastern Curve Gardenin työntekijä Marie Murray tiivistää asian näin: “Se [Dalstonin puutarha] on erilainen kuin puisto. Se on hyvin kodinomainen, melkein kuin olohuone”¹⁹.

Yhteisöpuutarhat ovat usein sijoittuneet köyhiin, tiheään asuttuihin ja monikulttuurisiin kaupunginosiin²⁰. Puutarhojen käyttäjissä saattaa olla autistisia tai aggressiivisia lapsia, laitapuolen kulkijoita tai yhteiskuntaan sopeutumattomia maahanmuuttajia. Samaan aikaan puutarhoissa käy kuitenkin myös työväkeä syömässä lounasta ja tavallisia vanhempia, jotka hakevat rauhallista paikkaa eväretkelle. Puutarhat saattavatkin kohdata haasteita käyttäjiensä erilaisten vaatimusten takia. Tosin kirjavan käyttäjäkunnan takia ne tarjoavat myös mahdollisuuden tapaamiseen sellaisille ihmisryhmille, jotka eivät koskaan muuten tapaisi²¹. Ne edistävät väestöryhmien sekoittumista ja vähentävät epäluuloja ja pelkoja ihmisten välillä.

Puutarhanhoito yhteisöpuutarhoissa voi toimia myös mielenterveyskuntoutujien terapiamuotona. Sydenham Community Garden Lontoossa toimii ainoastaan tässä tarkoituksessa, mutta esimerkiksi myös Culpeper Community Gardenissa ja St. Mary’s Secret Gardenissa on palveluja mielenterveyskuntoutujille. Käydessäni puutarhoissa pääsin näkemään terapian lisäksi yhdessä tekemistä, teinien hengailua, maanmuokkausta ja ruoanlaittoa. Näin selkeästi sen, kuinka erilaisia ja eri lähtökohdista tulevia ihmisiä niissä käy ja halusin jollain tavalla kuvata näkemääni yhteisöllisyyttä ja eri ihmisryhmien sekoittumista.

Kuitenkin kaikki ensimmäisellä kuvauskerralla kuvaamani kuvat, joissa näkyi ihmisryhmiä ja tekemistä, vaikuttivat minusta tylsiltä ja olivat liian kertovia. Halusin kuviini rauhallisen ja esteettisen, ei-kertovan lähestymistavan. Olen aiemmissa kuvissani päätenyt useimmiten tekemään muotokuvaa, ja se tuntui sopivalta lähestymistavalta myös tässä tilanteessa. Päädyin kuvaamaan yksilöitä, jotka edus-

tavat erilaisia ihmisiä. Muotokuvissa esiintyy vain yksi henkilö, mutta kun kuvat kokoaa sarjaksi, alkaa näkyä se monimuotoisuus ja eri väestö- ja ikäryhmät joita tapasin puutarhoissa. Halusin myös, että muotokuvissani näkyisi se ihmisten hyvä olo, jonka koin itse vahvasti olevan läsnä puutarhoissa.

Kaupunkiviljelyä

Suurkaupungeissa terveellisen ja puhtaan ruuan hankkiminen voi olla hankalaa. Lontoossakin ihmiset kärsivät monista ruokaan liittyvistä ongelmista, kuten lasten diabeteksesta ja ylipainosta. Yhteisöpuutarhat tarjoavat osaltaan ratkaisua tähän ongelmaan. Niissä kasvatetaan terveellistä ruokaa, jolla on pieni hiilijalanjälki. Vihannesten kasvatus tarjoaa lapsille tietoa siitä, mistä ruoka tulee ja se on hyvä tapa ottaa puheeksi tärkeitä aiheita, kuten ruoan hiilijalanjälki ja lähiruoan merkitys. Lisäksi pienikin viljelytoiminta tarjoaa ihmisille pääsyn helposti liian kalliiden luomuvihannesten äärelle²². Viljelyä tukemaan on perustettu myös erilaisia kampanjoita. Esimerkiksi Lontoossa Capital Growth -kampanja kannustaa ihmisiä perustamaan uusia yhteisöllisiä ruuankasvatuspaikkoja. Se tarjoaa käytännön apua, rahoitusta, koulutusta ja tukea ryhmille, jotka haluavat perustaa yhteisöpuutarhan²³.

Helsingissä puutarhoissa keskitytään kasvattamaan vihanneksia lähinnä omaan käyttöön, ja yhteisöllistä toimintaa järjestetään harvemmin. Tosin esimerkiksi Inarintien puutarhassa Vallilassa on yhteisöpuutarhoille tyypillisiä viikoittaisia yhteisiä tapaamisia, joissa hoidetaan palstoja yhdessä. Lontoossa taas vihannesten viljely on pienemmässä osassa ja puutarhoissa kasvatetaan paljon kukkia ja koristekasveja ihmisten iloksi. Vihanneksia kuitenkin viljellään Lontoossakin ja niistä saatetaan esimerkiksi valmistaa yhteinenateria sadonkorjuujuhliin.

Itseäni kiinnostaa yhteisöpuutarhoissa eniten ruoantuotannollinen puoli. Sitä on kuitenkin vaikea kuvata, sillä kasvavista vihanneksista on hankala saada mielenkiintoisia kuvia. En halunnut, että kuvasarjani näyttäisi puutarhalehtien kuvilta, vaan halusin esittää kuvat enemmän taidekontekstissa. Olisin voinut myös ottaa kuvia yhteisistä ruoanlaittohetkistä, mutta se ei sopinut kuvaustyyliini. Ruoanlaittokuvista puuttui

¹⁹“It’s different from a park, it’s very domestic, almost like a living room” (Berg 2011, 15)

²⁰Berg 2011, 4, alkuperäinen lähde Glover, 2004

²¹Berg 2011, 16

²²Berg 2011, 14–15

²³Capital Growth. What’s the Big Idea.

rauhallinen sommittelu, joka toistui muissa kuvissani. Niissä oli myös liikaa tapahtumia, joiden kuvaamis- ta pyrin välttämään. Päädyin kuitenkin lopulta otta- maan kuvia kasvatetuista vihanneksista. Vaikka ruo- antuotanto on pienempi osa puutarhojen toimintaa, se on kuitenkin yksi niiden tärkeistä tehtävistä, joten halusin ehdottomasti sisällyttää sen sarjaan. Vihannes- kuvat muodostavat kuitenkin vain pienen, vähemmän tärkeän osan sarjasta. Kuvasin ne saadakseni kokonai- suuteen dynamiikkaa. Muut kuvani oli kuvattu melko kaukaa, ja lähikuvat toivat sarjaan kaivattua vaihtelua.

Vihreät olohuoneet

²⁴Berg 2011, 15

Suurkaupungeissa, etenkin Lontoossa, yleinen pulma on viheralueiden puute²⁴. Tämä muodos- taa todellisen ongelman, sillä ihmiset voivat usein henkisesti paremmin luonnossa kuin kivisessä kau- pungissa. Yhteisöpuutarhat tarjoavatkin lähialueen asukkaille mahdollisuuden olla luonnonmukaisessa, vehreässä ympäristössä²⁵. Puutarhat antavat ihmisil- le myös mahdollisuuden olla ulkona ja päästä koske- tuksiin mullan ja kasvien kanssa. Oman kokemukse- ni kautta tiedän, että käsien upottaminen multa ja fyysinen työ vähentää merkittävästi stressiä. Lisäksi yhteisöpuutarhat kaunistavat köyhiä asuinalueita koristekasveilla ja antavat köyhille perheille mah- dollisuuden päästä luontoon, koska julkiset puistot ja viheralueet ovat yleensä varakkailla asuinalueilla ja heillä ei välttämättä ole varaa matkata sinne²⁶.

Puutarhat tarjoavat myös mahdollisuuden rau- hoittua ja olla yksin. Osaan puutarhoista on aina va- paa pääsy, ja rauhallisena aikana on mahdollista, ettei puutarhassa ole ketään. Itse koin tämän käydessäni marraskuisena iltana Culpeper-puutarhassa Lontoon Islingtonissa. Oli jo pimeää, eikä paikalla ollut ke- tään muuta. Puutarhan sisällä suurkaupungin häly hiljentyi ja kuulin lintujen laulavan. Taivas pimentyi pikku hiljaa ja tuntui, että olisin ollut jossain aivan muualla, kuin kahdeksan miljoonan asukkaan kau- pungissa.

Kun astun sisään puutarhaan voin kokea saapu- neeni urbaaniin keitaaseen. Vaikka useimmiten puu- tarhat sijaitsevat kaupungin keskustassa, ne voivat olla hyvinkin runsaskasvuisia ja suojaisia, kuten esi- merkiksi Culpeper Lontoossa.

Halusin esittää maisemakuvissani tätä vihreyt- tä ja keidasmaisuuutta. Nämä kuvat muodostavatkin tärkeän osan kuvasarjaani. Halusin kuitenkin, että paikka ei kuvissa näyttäisi miltä tahansa puutarhalta, vaan nimenomaan kaupunkipuutarhalta. Yritin ot- taa kuviin mukaan taloja, joista näkyisi, että ollaan kaupungissa. Tein lopulta maisemakuvista panora- a- moja, koska ne toivat puutarhoja ympäristönä pa- remmin esiin.

Liiallinen vihreys oli myös suuri ongelma kuvauksissa. Laajoja puutarhoja kuvatessa kävi hel- posti niin, että kuvassa oli vain vihreyttä ja siitä tuli tylsä. Kuvasta puuttui muoto ja syvyys. Huomasin nopeasti, että keskipäivällä on turha yrittää kuvata. Jos minun oli pakko kuvata keskellä päivää, totesin parhaaksi tavaksi kuvata aurinkoa päin, jotta kasvit erottuisivat toisistaan. Paras kuvausaika olisi ollut al- kuillasta, mutta useat puutarhat olivat avoinna vain päivällä. Onneksi kuitenkin joihinkin puutarhoihin pääsi myös iltaisin, joten sain kuvien valaistukseen hieman vaihtelua. Pilviset päivät olivat myös hyviä kuvaamiseen. Niitä osui kuitenkin kuvauskerroille valitettavan vähän. Jopa marraskuun lopussa Lon- toossa paistoi aurinko ja oli poikkeuksellisen läm- min.

Kokeilin kuvissani erilaisia syväterävyyyksiä, ja tulini siihen tulokseen, että laajoissa panoraama- kuvissa pieni aukko ja suuri syväterävyys toimivat parhaiten. Jos osa kuvasta oli epäterävä, se häiritsi silmääni. Kasvikuvissa taas suuri aukko teki mieles- täni kuvista mielenkiintoisempia. Se keskitti huo- mion itse kasviin ja poisti häiritsevää ympäristöä. Päädyin työskentelemään samalla metodilla lähes kaikissa kuvissa, käyttäen suunnilleen samoja auk- koja samantyyppisissä kuvaustilanteissa.

Kuvasin yhteisöpuutarhoja seitsemällä matkalla, joista viisi kohdistui Lontooseen, yksi Madridiin ja yksi Berliiniin. Matkat kestivät keskimäärin viisi päivää ja niiden aikana kävin yleensä 4–8 puutarhassa. Lontoossa kävin yhteensä noin 20 puutarhassa, Madridissa kahdessa paikassa ja Berliinissä talveen ajoittuneen matkan vuoksi vain yhdessä. Lisäksi kuvasin Helsingissä kolmea puutarhaa. Niistä Kalasataman kasvimaapäättyi mukaan sarjaan. Vaikka Helsingin puutarhat eivät olekaan varsinaisesti yhteisöpuutarhoja, niissä on kuitenkin samanlaisia piirteitä, ja siksi halusin ottaa yhden niistä mukaan.

Ensimmäiset kuvat otin Lontoossa vuonna 2009 ja viimeiset Berliinissä tammikuussa 2012. Pääosin kuvaukset ajoittuivat vuoteen 2011. Pyrin ajoittamaan kuvaukset eri vuodenaikoihin näyttääkseni, että puutarhoissa voi käydä myös talvella. Kuvasin Lontoossa huhtikuussa, heinäkuussa, elokuussa ja marraskuussa, Madridissa ja Helsingissä elokuussa sekä Berliinissä tammikuussa. Joihinkin puutarhoihin otin yhteyttä etukäteen, mutta suureen osaan niistä saavuin spontaanisti, ja valitsin kuvattavaksi paikalta löytämiäni ihmisiä. Jos puutarhassa ei ollut ketään, kuvasin vain paikkaa ja yksityiskohtia. Jos paikalla oli työntekijöitä tai muita ihmisiä, esittelin asiani heille. Suurin osa suhtautui kuvaamiseen positiivisesti ja oli kiinnostunut projektista. Vain muutama ihminen kieltäytyi esiintymästä kuvissa. Kaikki kuvattavat olivat siis tietoisia siitä, että kuvasin heitä.

Kuvausten yhteydessä keskustelin ihmisten kanssa puutarhoista, mikä antoi minulle lisää tietoa niistä. Muutamissa paikoissa tutustuin myös lähemmin puutarhan työntekijöihin. Yksi näistä paikoista oli Dalston Eastern Curve Garden Itä-Lontoossa, jossa kävin monta kertaa. Viimeisellä kuvauskerralla olikin hauska mennä tapaamaan jo tutuiksi tulleet ihmisiä.

Näin kuvasin

Kuvasin kuvani digitaalisella järjestelmäkameralla, useimmiten ilman jalustaa. Valitsin digitaalikameran muun muassa sen vuoksi, että pystyin kuvaamaan paljon kuvia. Se on myös väline, jolla on helppo toimia ja dokumentoida asioita. Kuvissani on kuitenkin dokumentaarinen lähtökohta. Halusin näyttää tärkeäksi kokemiani asioita, en tehdä projektia itseilmaisullisissa

tarkoituksissa. Jos olisin kuvannut filmillä, minulla olisi kulunut kohtuuttomasti aikaa ja rahaa kuvien kehittämiseen ja skannaamiseen. Itseilmaisulliseen tai deprojektiin ison koon filmi olisi voinut sopia paremmin hitautensa takia, mutta tässä tapauksessa se olisi tehnyt kuvaamisesta liian vaikeaa ja kallista. Digitaalinen kamera on myös minulle luonteva työväline, koska kuvaan sillä muutenkin paljon.

Kuvasin kaikki kuvani vallitsevassa valossa ja käytin jalustaa vain yökuvin. Vallitsevalla valolla halusin tuoda kuviin hetkellisyyttä ja todenmukaisuutta. Rauhallisella sommittelulla ja saman sommittelun toistamisella useassa kuvassa halusin etäännyttää kuvat toiminnallisesta, reportaasimaaisesta tyylistä. Kuvaformatit muutin jälkikäsitelyssä, koska digitaalikameran kuvaformaatti 2:3 tuntui epäsopivalta suunnittelemani taittoa ajatellen. Panoraamakuvat ovat formaatissa 1:2 ja muut kuvat formaatissa 6:7. Kuvia on käsitelty vain hieman, kontrastia on vähennetty ja keltaisen osuutta vaaleissa sävyissä lisätty. Halusin pitää kuvat luonnollisen näköisinä.

Valitsin kuvasarjaan lopulta 40 kuvaa. Halusin sarjaan tarpeeksi eri näköisiä, ikäisiä ja eri sukupuolta olevia ihmisiä. Lisäksi puutarhoista piti saada tarpeeksi kuvia eri vuodenajoilta. Osan kasvilähikuvista jouduin jättämään loppujen lopuksi pois, koska sarjasta piti saada tiiviimpi. Suurin osa henkilökuvista on melko samanlaisia somittelultaan, mutta halusin valita muutaman vähän lähempää otetun henkilökuvan tuomaan vaihtelua.

Ongelmia ja onnistumisia

Kuvasarjan tekemisessä tuotti eniten ongelmia sen muoto. Mietin, kuinka tehdä yhtenäinen kuvasarja niin, että se näyttää eheältä. Halusin sarjaan myös esteettisyyttä dokumentoivan otteen lisäksi. Kuvat eivät saaneet olla liian reportaasimaaisia tai tapahtumien täyteisiä. Päädyin lopulta toistamaan samaa keissosommittelua melkein kaikissa kuvissa, joka toikin sarjaan rauhallisuutta ja kaipaamaani esteettisyyttä. Toisto toi myös jatkuvuutta sarjaan.

Jouduin ensimmäistä kertaa pohtimaan laajan kuvakokonaisuuden rakentamista ja siihen liittyviä ratkaisuja. Sarjaa koostaessani tärkeäksi kysymykseksi nousi, millaiseen järjestykseen kuvat voisi laittaa.

Koska kuvissani ei ollut tapahtumien luomaa järjestystä päädyin vuodenaikojen mukaiseen järjestykseen. Lopulta vasta kuvien kokoaminen kirjamaiseen muotoon ratkaisi lopullisen järjestyksen. Sivuja käännellessä tietyt kuvat eivät enää sopineetkaan peräkkäin, ja tästä syystä järjestystä piti vielä muuttaa.

Jos olisin tehnyt jotain toisin, olisin varmaankin kuvannut enemmän eri kaupungeissa. Nyt kuvat keskittyvät enimmäkseen Lontooseen. Käydessäni viimeisellä kuvausmatkalla tammikuussa 2012 Berliinissä, minulle selvisi että sielläkin on noin 60 yhteisöpuutarhaa. Se oli minulle yllätys. Monet Berliinin puutarhoista olivat kuitenkin kiinni talvella. Olisi ollut hyvä lisä saada Berliinistä enemmän kuvia, varsinkin kesällä. Minua jäi hieman harmittamaan, etten yhden Lontoon-matkan sijaan matkustanut Berliiniin kesällä. Lontoossa Iso-Britannian vahva puutarhahoitokulttuuri vaikuttaa myös puutarhoihin ja niiden esteettisyyteen. Berliinissä puutarhat vaikuttivat olevan hieman erilaisia, rumempia mutta mielenkiintoisempia. Myös New Yorkissa olisi ollut paljon kuvattavaa, mutta raha ja aika eivät sallineet lähteä sinne. Lisäksi mielestäni oli hyvä keskittää kuvasarja Eurooppaan.

Olisin halunnut sarjaan yhden ryhmäkuvan, jossa olisivat olleet kaikki tietyssä puutarhassa säännöllisesti käyvät ihmiset. Yritin järjestää tätä pariin kertaan, mutta loppujen lopuksi aikataulujen ja muiden ongelmien takia ryhmäkuvaus ei koskaan onnistunut. Uskon, että yksi ryhmämuotokuva olisi avannut puutarhojen yhteisöllisyyttä eri tavalla ja tuonut sarjaan uutta sisältöä. Olisi ollut myös hyvä saada yleiskuvia puutarhoista vieläkin kauempaa tai ylempää, mutta se ei ollut kaupungin rakenteiden tai suljettujen ovien takia mahdollista. Vain yhdessä paikassa pääsin viereisen asuintalon yläkerran terassille kuvaamaan.

Mielestäni onnistuin saamaan kuviin sen rauhallisen, pysähtyneen tunnelman, jota hain. Onnistuin myös saamaan kuviin monipuolisesti eri vuoden- ja vuorokaudenaikoja. Löysin henkilökuvii tarpeeksi erilaisia ihmisiä ja mielestäni niistä näkyy se hyvä olo, jonka koin ihmisillä olevan.

Tähän opinnäytetyöhön liittyvien kuvien lopullinen julkaisumuoto tulee olemaan valokuvakirja. Kirjaan tulee myös englanninkielinen teksti yhteisöpuutarhoista, niiden hyödyistä ja ongelmista sekä siitä, miten yhteisöpuutarhan voi perustaa. Tekstin kirjoittaa Aischa Berg, joka on tutkinut puutarhoja omassa kandidaatin opinnäytetyössään Maastrichtin yliopiston Arts and Culture -ohjelmassa.

Yhteisöpuutarhojen kuvaaminen ei aina ollut helppoa, mutta se antoi paljon. Tutustuin kiinnostavaan ilmiöön ja ihmisiin ja pääsin matkustamaan mielenkiintoisiin paikkoihin. Puutarhojen kautta näin paljon sellaista, mitä en olisi muuten Lontoossa tai muissa kaupungeissa käydessäni nähnyt. Puutarhoissa hienointa oli kuitenkin niiden lämmin ilmapiiri. Vaikka saavuin osaan paikoista etukäteen ilmoittamatta, minut otettiin joka paikassa ystävällisesti vastaan ja projektiani kohtaan osoitettiin mielenkiintoa. Tuntui, että en ole kaupungissa vain turistina vaan enemmänkin osana paikallista yhteisöä.

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

Bate, David 2009. Photography. The Key Concepts. Berg, New York.

Cotton, Charlotte 2009. The Photograph as Contemporary Art. Uudistettu painos. Thames & Hudson, London.

Salo, Merja 2000. Imageware. Kuvajournalismi mediafuusiossa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B59. Gummerus, Jyväskylä.

The True Value of Community Farms and Gardens. A summary of the findings of research carried out by FCFCG in partnership with the Regeneration Exchange at the University of Northumbria. 2008. Federation of City Farms and Community Gardens, London. Esite.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Berg, Aischa 2011. A comparative case study of community gardens in London – Social capital, economic sustainability, cultural and social diversity. Maastricht University, Arts & Culture. Opinnäyte

INTERNET-LÄHTEET

Capital Growth. What’s the big idea.
<http://www.capitalgrowth.org/big_idea/>
(luettu 5.1.2012)

Maija Astikainen, 2012
Valokuvataiteen kandidaatin opinnäyte
Median laitos
Taiteen ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto

Kuvat ja teksti: Maija Astikainen
Graafinen suunnittelu: Jaakko Kalsi

